

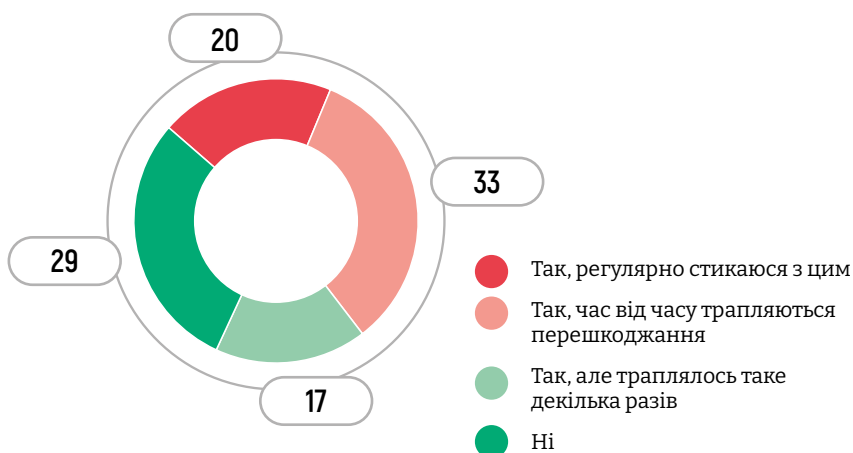
ПЕРЕШКОДИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ

Майже половина опитаних активістів (44%) свідчить про високий рівень загроз і перешкоджань їхній діяльності. За словами активістів, ця ситуація або не змінилася за три роки, або погіршилась, і лише 17% свідчать про підвищення рівня свобод.

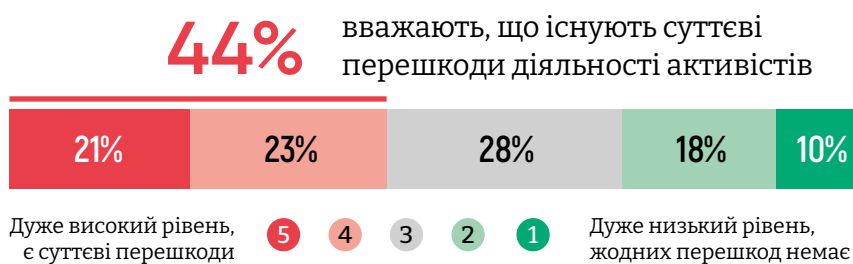
71% громадських активістів повідомляють, що бодай раз стикалися з перешкодами у своїй діяльності. 20% стикаються з цим регулярно.

Найбільшою мірою утискам піддаються активісти, які займаються антикорупційною діяльністю. Найменше – ті, які займаються підтримкою вразливих груп у малих громадах.

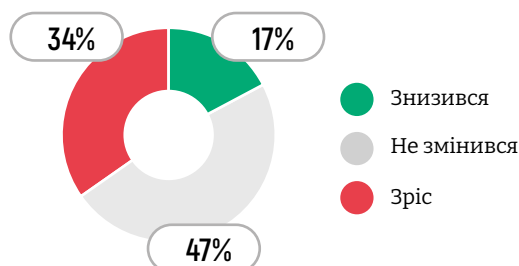
% персонально стикалися з перешкодами своїй діяльності

Оцінка рівня перешкод у діяльності

Зміна рівня тиску за останні три роки

Дослідження проведене Центром якісних досліджень у травні-серпні 2025 року методом експертних тріад та онлайн-анкетувань. Загалом у ньому взяли участь 156 активістів та активісток із різних сфер: ті, хто працюють з антикорупцією, спільнотою ЛГБТІК+, ветеранськими спільнотами, захищають вразливі групи у малих громадах, дбають про охорону довкілля, протидіють незаконним забудовам тощо. Респонденти(-ки) представляють усі регіони України, підконтрольні українському уряду. Замовник дослідження — Центр прав людини ZMINA.

N=156

Як ви оцінюєте рівень перешкод у вашій сфері діяльності? Чи стикалися ви особисто з різними формами перешкоджання у вашій діяльності як громадянського активіста? Як, на вашу думку, змінився рівень перешкоджання та тиску на громадських діячів у вашій сфері діяльності за останні три роки?

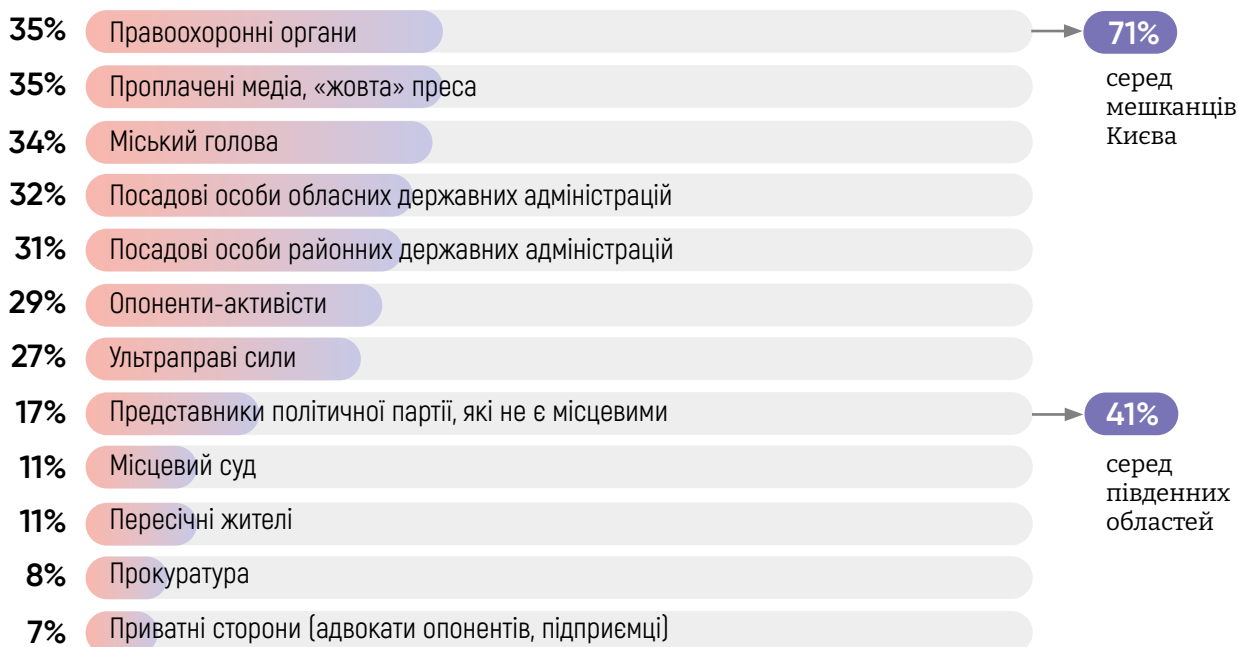

ДЖЕРЕЛА

ПЕРЕШКОДЖАНЬ

Головним джерелом загроз є правоохоронні органи, на які особливо часто скаржаться громадські активісти столиці. Правоохоронні органи найчастіше тиснуть на громадських активістів, які займаються антикорупційною діяльністю. Проте не лише ця група активістів відчуває утиски від них – інші активісти, окрім тих, які займаються підтримкою вразливих груп у малих громадах, також вказують на наявність утиску від представників цієї структури. Головна проблема з поліцією – це відсутність діалогу та небажання проводити розслідування.

Також третина громадських активістів вказує на проплачені медіа і «жовту» пресу як джерело загроз. Активісти, які вказують на медіа, частіше за інших стикаються з погрозами, хейтом та переслідуваннями в соціальних мережах, і це свідчить про те, що ці ЗМІ вдаються до псування репутації. Найчастіше через переслідування у ЗМІ страждають активісти, які захищають права ЛГБТІК+ людей. Інші групи активістів також стикаються з цим джерелом загроз.

Посадові особи різних рівнів, від міського голови до представників обласних державних адміністрацій, також є одним із головних джерел перешкоджань. Основна проблема з посадовцями – це відсутність діалогу з представниками ГО та небажання зрозуміти наявні проблеми і розглядати звернення.

Опоненти-активісти та ультраправі сили є одними з головних джерел загроз для активістів, які захищають права ЛГБТІК+ людей: їм погрожують, хейтять та переслідують у соцмережах. При цьому активісти зазначають, що ці переслідування не завжди приймають до розгляду правоохоронні органи.

N=101,

респонденти, які стикалися з перешкоджаннями

Які організації або структури найбільше перешкоджають діяльності громадських активістів у сфері (підставити відповідь з с.4)?

ФОРМИ ЗАГРОЗ

«М'які» та репутаційні форми тиску нині найбільш поширені, і саме такі загрози здатні підірвати довіру до активістів. Ідеться насамперед про маніпуляцію громадською думкою, використання воєнного стану для обмежень, небажання розслідувати інциденти, а також дискредитацію та поширення неправдивої інформації. 26% активістів вказали на обмеження свободи слова, що ставить під сумнів можливості публічного висловлення та захисту власної позиції.

Вагому роль відіграють і онлайн-атаки: цифровий простір став одним із головних майданчиків тиску. Зокрема, 35% активістів стикалися з інтернет-цькуванням (у Facebook та інших соцмережах), а майже третина (29%) — із залякуваннями чи погрозами.

Адміністративні та інституційні бар'єри менш поширені, проте на них вказує майже третина опитаних. Ідеться про труднощі з отриманням дозволів, що свідчить про наявність загроз системного характеру, пов'язаних із бюрократичними чи політичними обмеженнями.

Фізичне насильство і прямі напади трапляються рідше, однак залишаються особливо небезпечними, оскільки формують атмосферу страху та відчуття високих ризиків для активістів.

N=156,

респонденти, які стикалися з перешкоджаннями

Оцініть кожне з них, виходячи з того, наскільки вони поширені або непоширені у вашій галузі

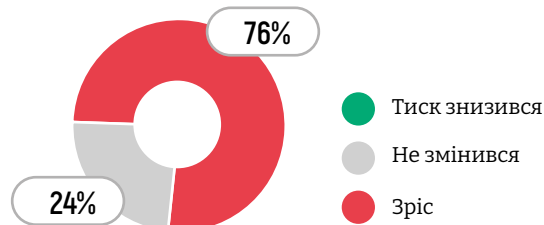

ПЕРЕШКОДИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ (АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ)

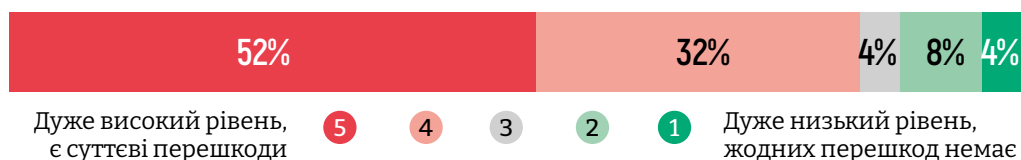
Антикорупційні активісти найчастіше свідчать про наявність тиску та перешкод у їхній діяльності: 40% вказують на те, що регулярно стикаються з цим, і абсолютна більшість (76%) вказує на погіршення ситуації за останні три роки.

Головним джерелом цих загроз є правоохоронні органи та держслужбовці міського та обласного рівнів.

Оцінка динаміки змін за 3 роки

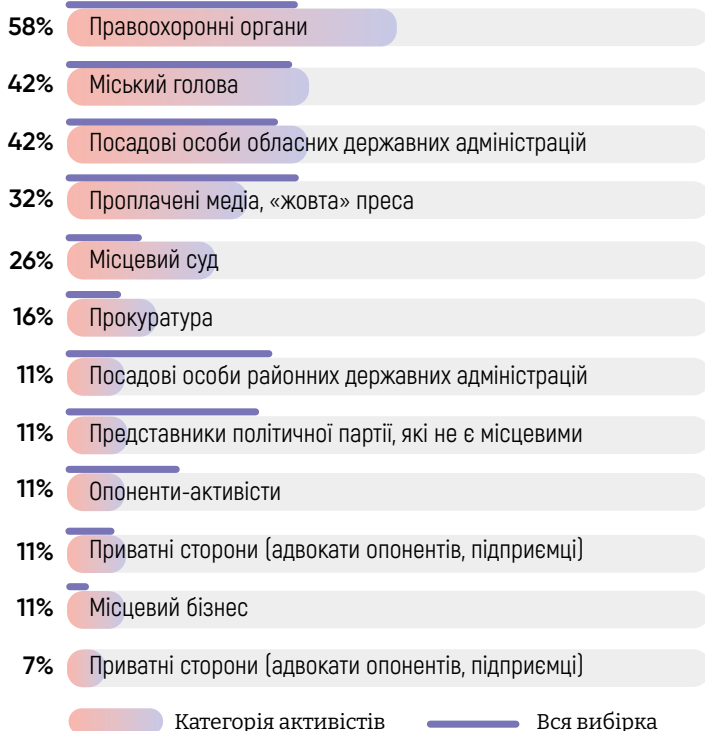

Поточна оцінка в галузі: 84%

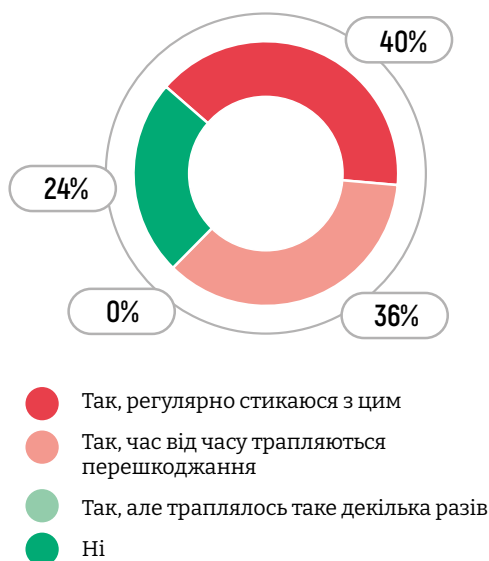

У цій галузі поширені всі форми загроз, та особливо часто ця група активістів стикається з ситуаціями ненадання необхідної інформації (84%), маніпуляцією громадською думкою (84%), небажанням правоохоронних органів розслідувати інциденти (84%), псуванням репутації (76%) та вибірковою співпрацею з активістами (60%).

Джерело перешкоджань

Особистий досвід

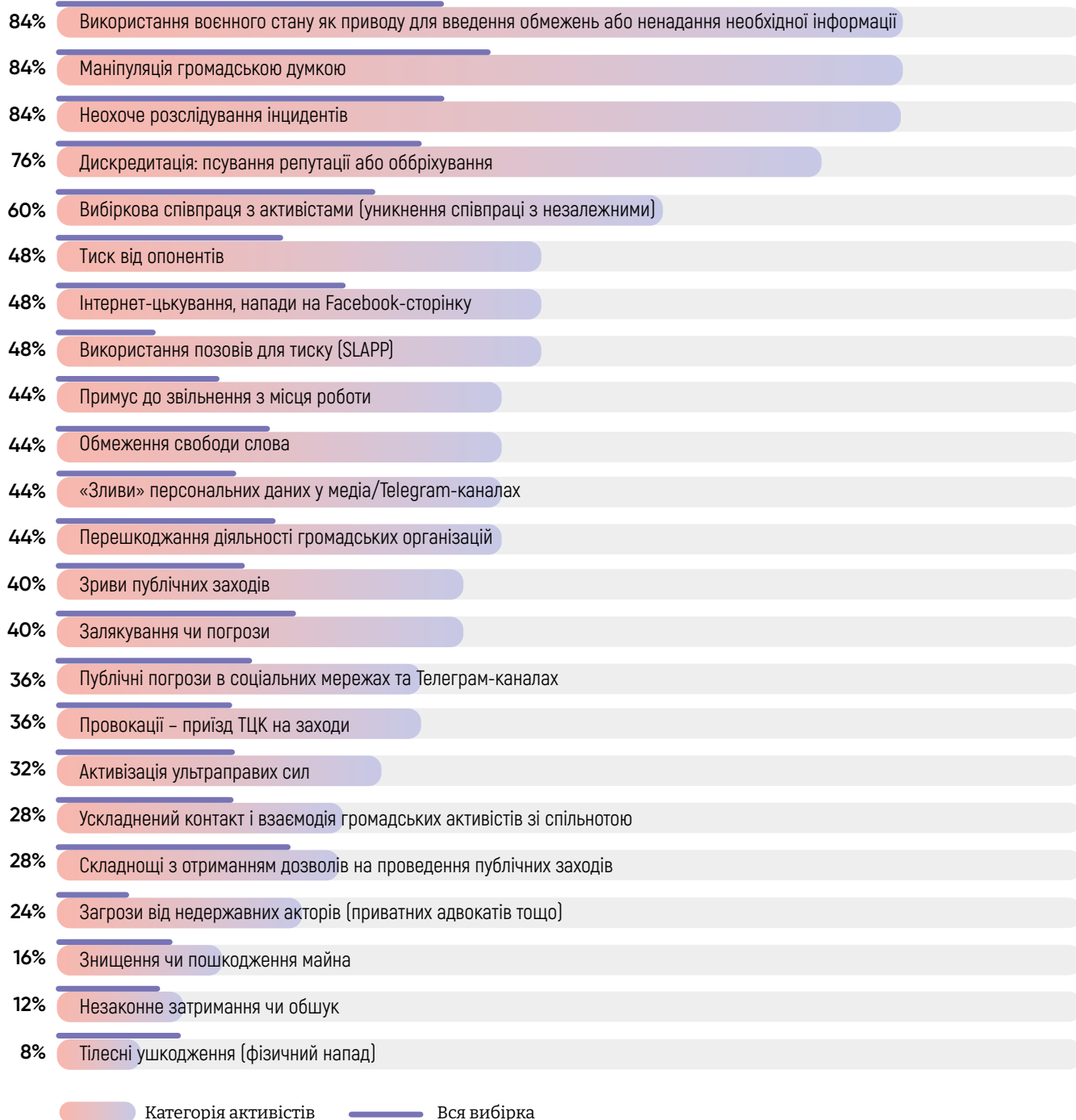
N=25,

Як ви оцінюєте рівень перешкод у вашій сфері діяльності? Чи стикалися ви особисто з різними формами перешкоджання у вашій діяльності як громадянського активіста? Якщо так, то якими?

ФОРМИ ЗАГРОЗ

(АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ)

N=25,

Оцініть кожне з них, виходячи з того, наскільки вони поширені або непоширені у вашій галузі.

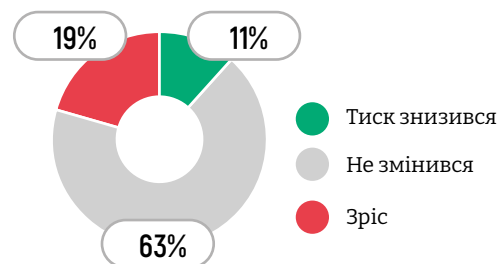
ПЕРЕШКОДИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ

(ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ ТА ЇХНІХ РОДИН)

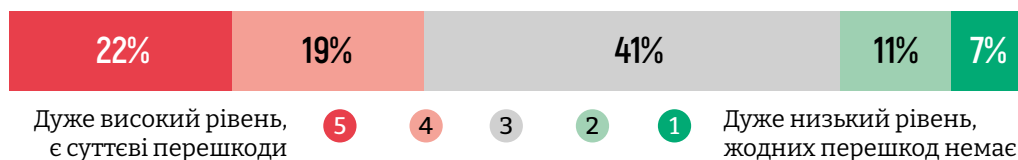
Громадські активісти, які працюють над підтримкою ветеранів та їхніх родин, стикаються з перешкоджаннями у своїй діяльності, але це носить ситуативний характер. Загалом 44% вказують, що перешкоджання в їхній галузі існують регулярно та час від часу, а ще 41% стикалися декілька разів.

Що ж до динаміки за останні три роки, то за словами самих активістів, нічого не змінилось. Це може бути зумовлено тим, що значна частина ГО в цій галузі лише почала більш активно працювати після повномасштабного вторгнення.

Оцінка динаміки змін за 3 роки

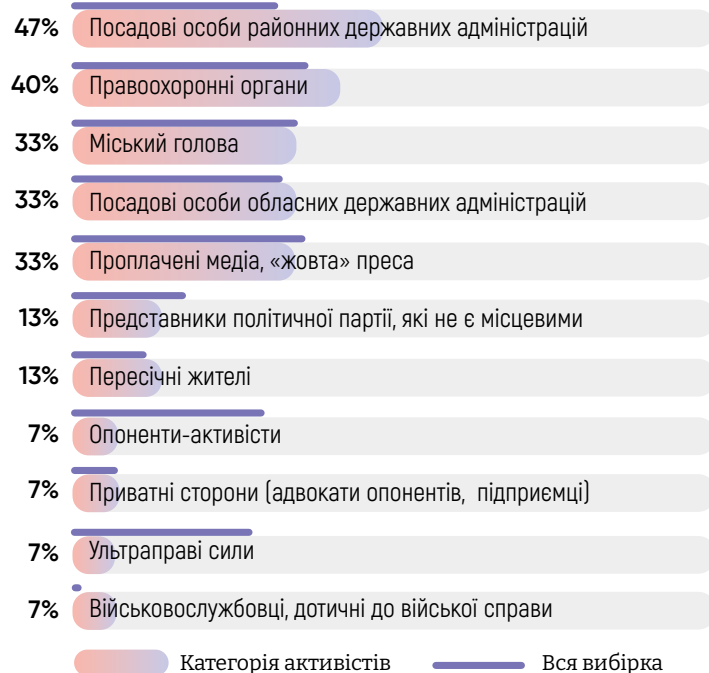
Поточна оцінка в галузі: 41%

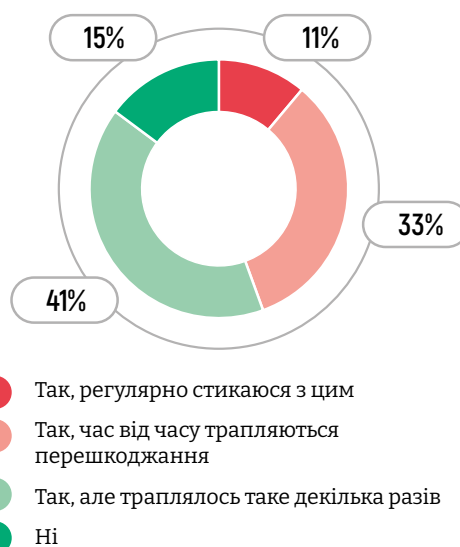
Головним джерелом перешкоджань активісти називають посадовців районних державних адміністрацій.

Як і в цілому у вибірці, головні перешкоджання стосуються обмеження доступу до інформації, маніпуляції громадською думкою, небажання розслідувати інциденти та вибіркової співпраці з активістами.

Джерело перешкоджань

Особистий досвід

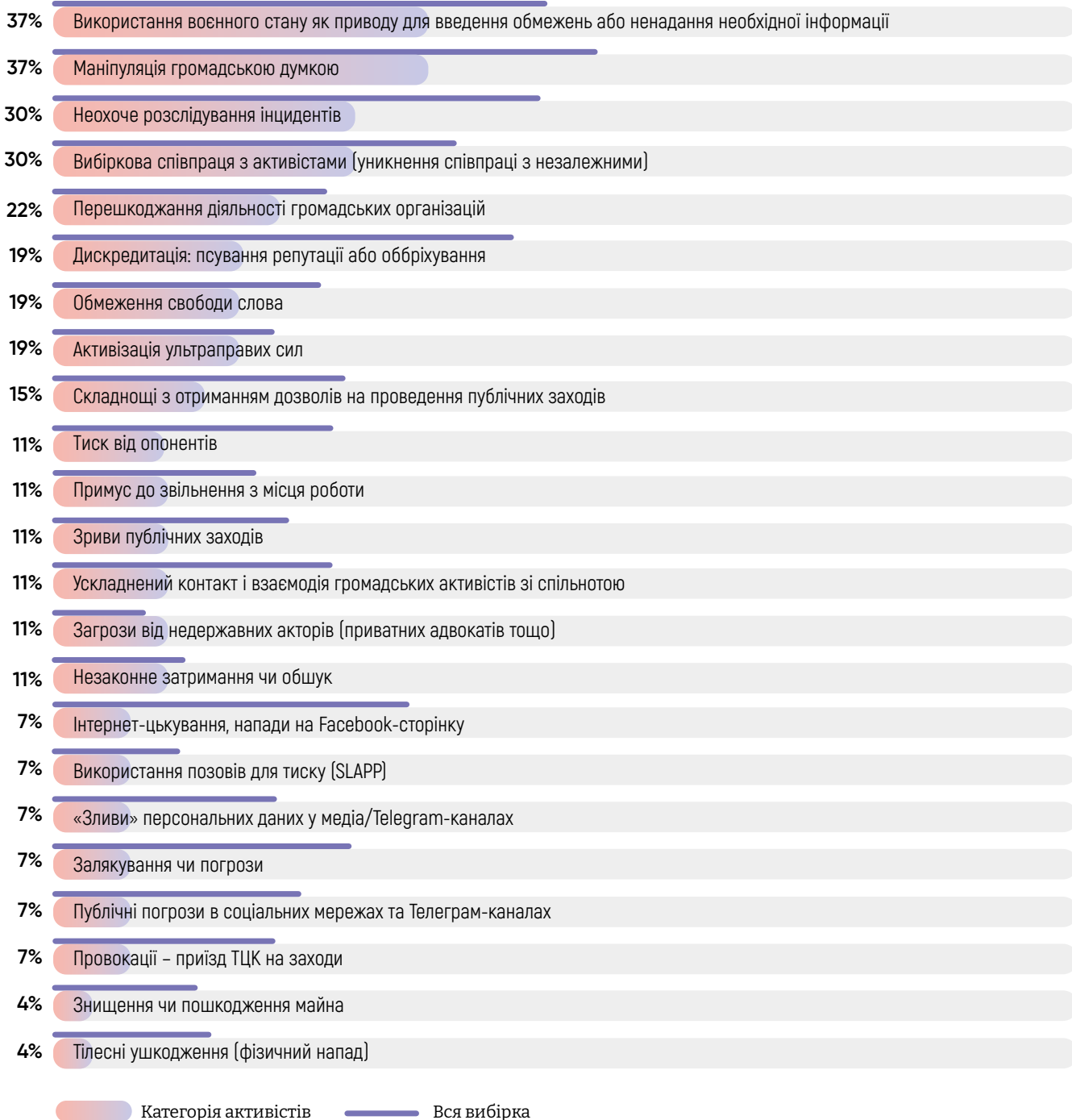
N=27,

Як ви оцінюєте рівень перешкод у вашій сфері діяльності? Чи стикалися ви особисто з різними формами перешкоджання у вашій діяльності як громадянського активіста? Якщо так, то якими?

ФОРМИ ЗАГРОЗ

(ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ ТА ЇХНІХ РОДИН)

N=27,

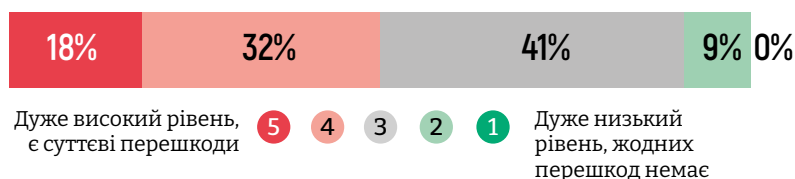
Оцініть кожне з них, виходячи з того, наскільки вони поширені або непоширені у вашій галузі.

ПЕРЕШКОДИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ (ЗАХИСТ ПРАВ ЛГБТІК+ СПІЛЬНОТИ)

Громадські активісти сфери захисту ЛГБТІК+ людей також час від часу стикаються з перешкоджаннями та тиском, і 50% вказують на поширеність проблеми в їхній сфері діяльності. Утім, баланс оцінок динаміки змін в цій ситуації за останні 3 роки свідчить радше про покращення та зниження частоти подібних ситуацій.

Поточна оцінка в галузі: **50%**

Головним джерелом перешкоджань та тиску є ультраправі сили, на які вказали всі опитані респонденти цієї групи.

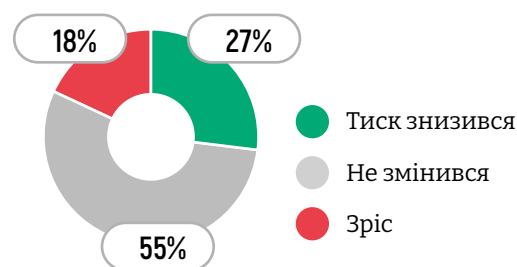
Також дуже поширені конфлікти з опонентами-активістами та ситуації псування репутації з боку медіа.

Існують проблеми і з міським головою, на якого вказують 50% активістів групи, які хоча б раз стикалися з перешкоджаннями у своїй діяльності.

Джерело перешкоджань

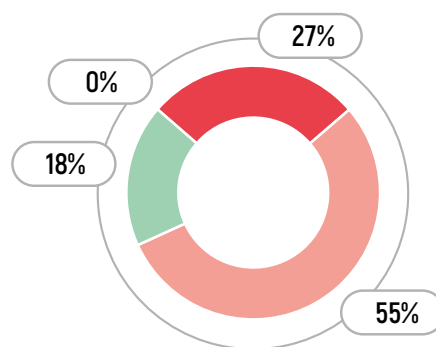

Оцінка динаміки змін за 3 роки

Хоча інтенсивність погроз та тиску на цю групу активістів нижча, ніж на антикорупційних, форми тиску в цій групі значно різноманітніші (всі форми тиску більш поширені). Переважно ці активісти стикаються з псуванням репутації, погрозами у соціальних мережах, залякуваннями та фізичними ушкодженнями. При цьому правоохоронні органи неохоче розслідують ці інциденти.

Особистий досвід

- Так, регулярно стикаюся з цим
- Так, час від часу трапляються перешкоджання
- Так, але траплялось таке декілька разів
- Ні

N=22,

Як ви оцінюєте рівень перешкод у вашій сфері діяльності? Чи стикалися ви особисто з різними формами перешкоджання у вашій діяльності як громадянського активіста? Якщо так, то якими?

ФОРМИ ЗАГРОЗ

(ЗАХИСТ ПРАВ ЛГБТІК+ СПІЛЬНОТИ)

Головним джерелом перешкоджань та тиску є ультраправі сили

Динаміка правих сил під час повномасштабного вторгнення

- На початку повномасштабного вторгнення активність ультраправих зійшла нанівець.
- Однак останній рік – поновилася: як в інформаційному просторі, так і фізичному. Починаючи з літнього ЛГБТІК+ Прайду 2024 – влада дозволила захід, всупереч обмеженням під час воєнного стану. Водночас була проведена і контракція в Києві на Хрещатику – марш за традиційну сім'ю. Через цю акцію в процесі був обмежений маршрут Прайду, і він був скорочений.

Ситуація станом на сьогодні: експерти констатують, що

- нині формуються нові праві осередки – «типу» боротьби за традиційні цінності і проти ЛГБТІК+;
- припускають, що надалі це буде більш централізована організація або праворадикальне крило, яке керуватиметься, наприклад, із центру або за окремими регіонами.

Хто організатор ультраправих?

Частина експертів поки взагалі НЕ розуміють, хто саме за цим стоїть в Україні: люди організовуються, та поки що ніхто не бере за це відповідальність. Пов'язують з тим, що в світі активно поширюються праві настрої з приходом Трампа. Одна з думок – що це робота Росії на розкол українського суспільства.

Щось дивне, але дзвіночок вже є

Частина експертів помічає причетність таких рухів як: «Права молодь» (поки також не до кінця зрозуміло, хто це, іменують себе як «Права молодь Львівщини», «Права молодь Житомирщини» тощо), рух «Всі Разом», «Традиція і порядок», «Російський добровольчий корпус» (РДК), «Братство Дмитра Корчинського».

Часто саме ці організації виявляються співавторами акцій протесту. При цьому поки також і не зрозуміла аудиторія їхніх прихильників, адже серед учасників акцій експерти бачили неповнолітніх, 15-16 років, «переляканих дітей».

Якась сила не може знайти спільників... Дали дітям по 100 грн. Вони там стояли, боялись...Вирвали з зошитів папір і написали – ми за традиційну сім'ю. Було більше схоже на збір кіноклубу

ПЕРЕШКОДИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ

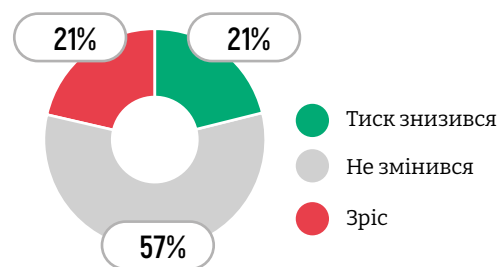
(ПІДТРИМКА ВРАЗЛИВИХ ГРУП У МАЛИХ ГРОМАДАХ)

Найрідше з перешкодженнями діяльності та тиском стикаються активісти, які працюють для підтримки вразливих груп у малих громадах: лише 28% вказують на наявність перешкод, і такий рівень, за словами самих активістів, залишається незмінним протягом останніх трьох років.

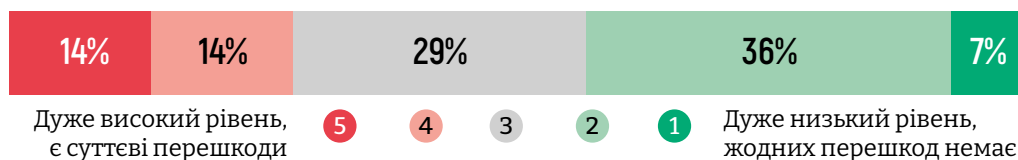
46% представників цієї групи активістів хоча б раз за свою роботу стикались з подібними ситуаціями.

Головне джерело перешкоджень – посадовці районних державних адміністрацій.

Оцінка динаміки змін за 3 роки

Поточна оцінка в галузі: 28%

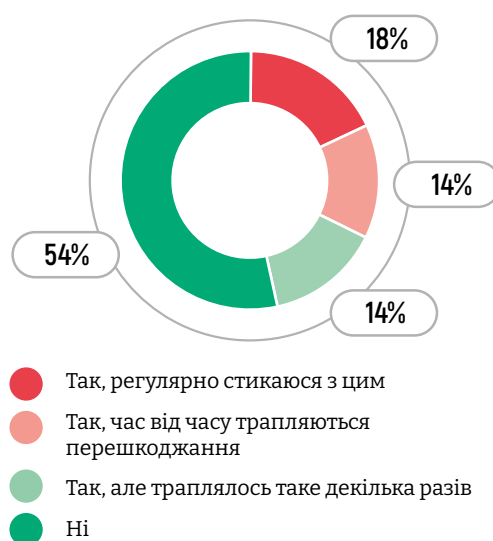

Найбільш поширені форми перешкоджень – це маніпуляція громадською думкою (50%), неохоче розслідування інцидентів (50%) та вибіркова співпраця з активістами (50%).

Джерело перешкоджень

Особистий досвід

N=28,

Як ви оцінюєте рівень перешкод у вашій сфері діяльності? Чи стикалися ви особисто з різними формами перешкодження у вашій діяльності як громадянського активіста? Якщо так, то якими?

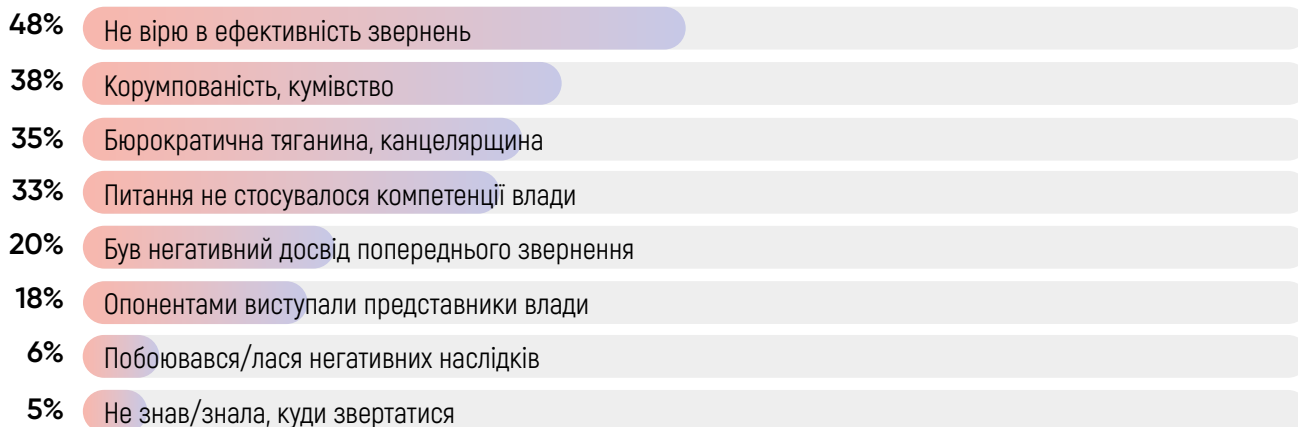
БАР'ЄРИ ЩОДО ЗВЕРНЕНЬ ПРЕДСТАВНИКІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Недовіра до ефективності звернень – головний бар'єр у взаємодії з місцевими органами влади, на неї вказують 48% тих активістів, які не звертались до них.

Також поширеними є системні проблеми – сприйняття місцевих органів влади як бюрократичних та корумпованих.

Ті, хто звертався до представників органів влади, найчастіше скаржаться на байдужість до проблем активістів, небажання йти на контакт, відсутність емпатії та штучне створення бюрократичних перепон і умисне затягування процедур.

Бар'єри звернення

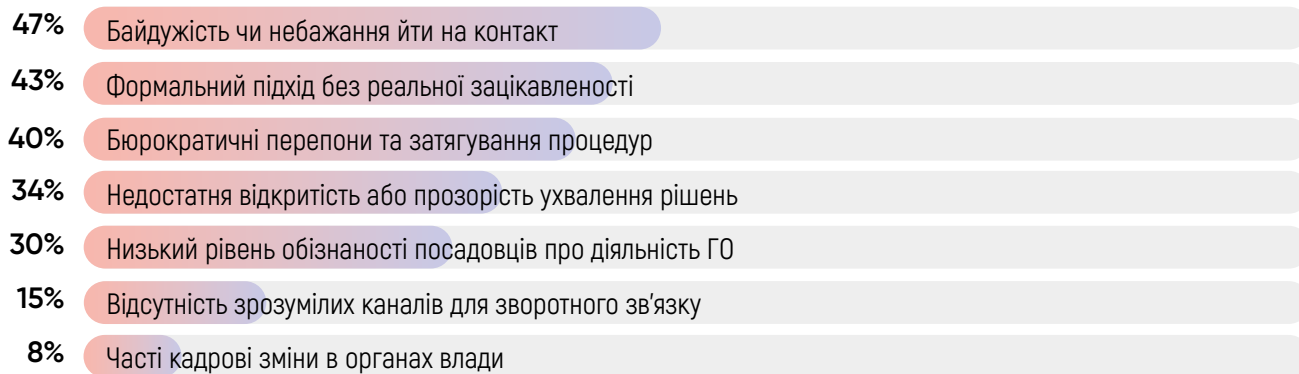
N=80,

респонденти, які не звертались до місцевих органів влади

Чому не звертались до місцевих органів влади?

З якими основними перешкодами ви стикаєтесь під час комунікації з органами влади?

Перешкоди, які виникають під час комунікації

N=92,

респонденти, які звертались до представників державних органів влади

Чому не звертались до місцевих органів влади?

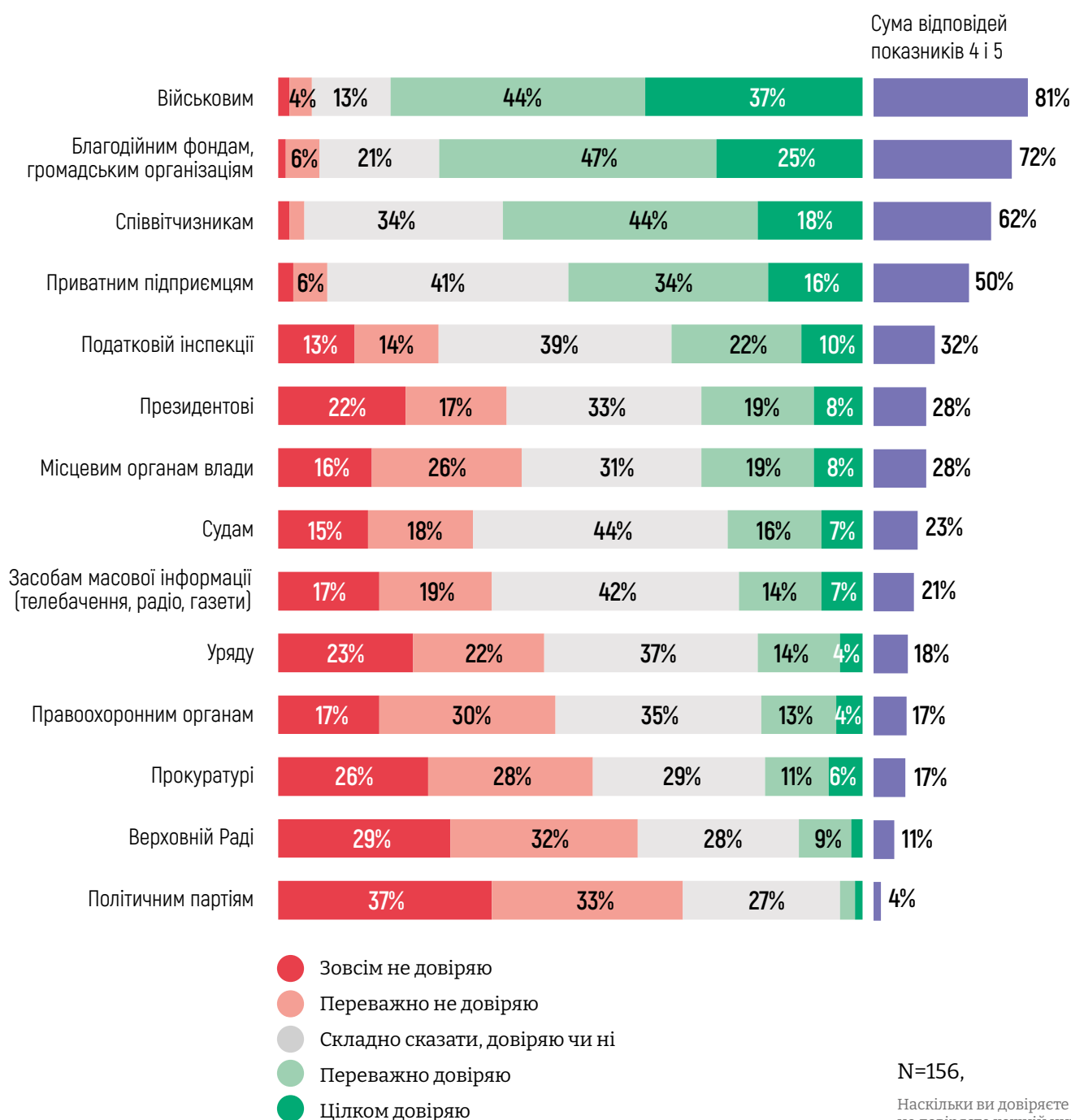
З якими основними перешкодами ви стикаєтесь під час комунікації з органами влади?

ДОВІРА ДО ІНСТИТУЦІЙ

Рівень довіри до інституцій в Україні нерівномірний і відображає специфіку воєнного часу. Абсолютним лідером виступають військові, яким довіряють понад 80% активістів. На другому місці за рівнем довіри – благодійні фонди та громадські організації (72%). Їхнє позитивне сприйняття демонструє значущість горизонтальних мереж солідарності. Високий рівень довіри зафіксовано і до співвітчизників (62%). Це показує, що соціальний капітал значною мірою ґрунтується на міжособистісних і локальних зв'язках.

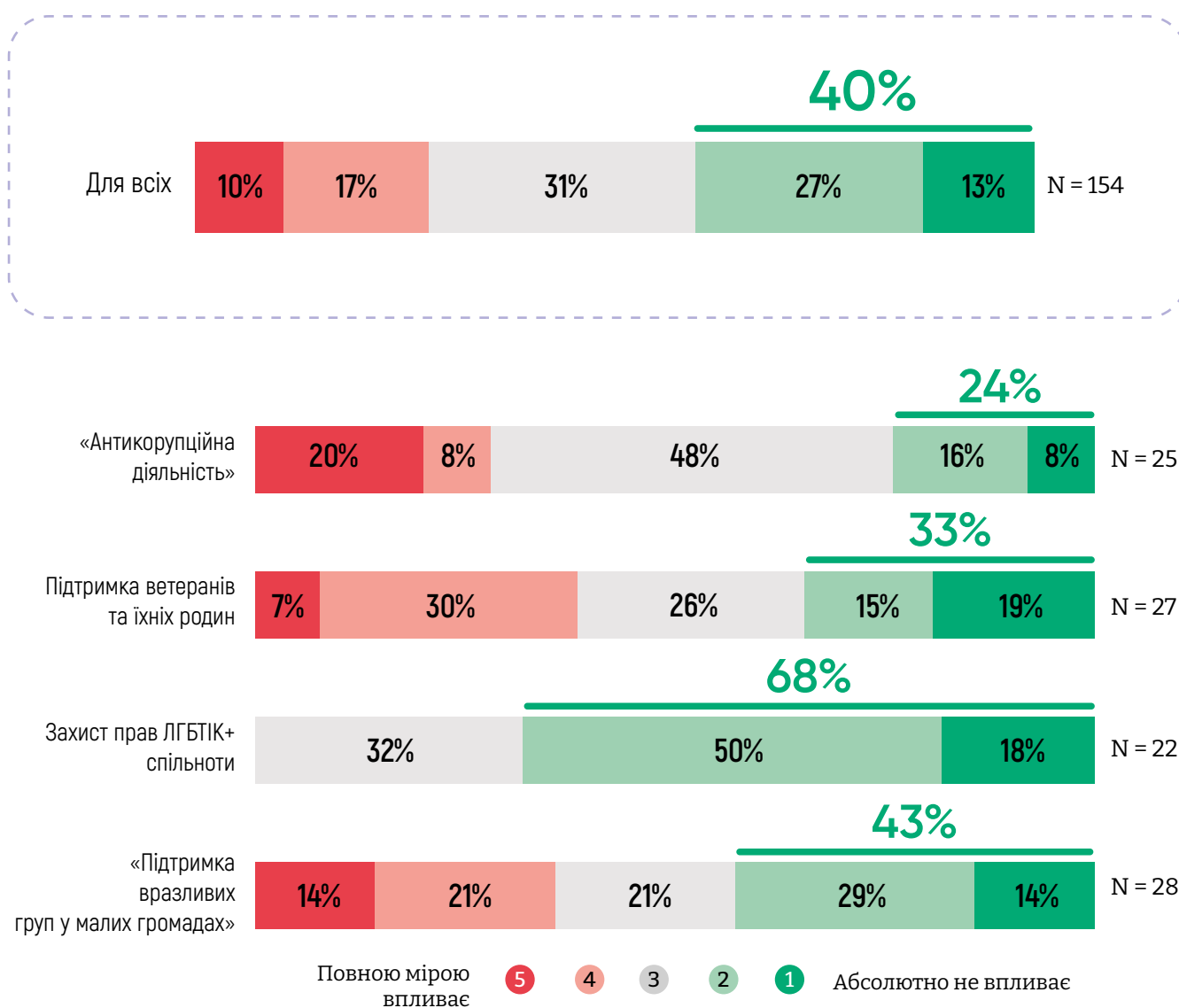
Довіра до держаних органів влади та ЗМІ досить низька.

ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ РІШЕНЬ ВЛАДИ

Загалом лише 40% громадських активістів вважають, що їхня діяльність має відчутний вплив на формування рішень влади. Найнижчі показники мають антикорупційні активісти: лише 24% відчують, що їхня діяльність реально впливає на владу. Найвищий рівень відчутного впливу зафіксовано серед активістів, які працюють у сфері захисту прав ЛГБТІК+ спільноти – 68%.

Наскільки, на вашу думку, громадянське суспільство в Україні може реально впливати на ухвалення законів і рішень влади?

СПЕЦИФІКА ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ РІШЕНЬ ВЛАДИ

АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

- Вплив залежить від «ціни питання». Оскільки часто активісти працюють з «дорогими» питаннями, вплинути на ситуацію не можуть.
- Наприклад, забудова на заплавних землях, яка «кришується» з Офісу Президента. В таких випадках скарги не працюють, зокрема й через депутатів, відповіді на запити і звернення – негативні, «це не заплава, ви не те говорите», «ну заплава, та й заплава».

ЛГБТІК+ АКТИВІСТИ

Тенденція до покращення:

- Інциденти на ґрунті ненависті розслідують неохоче, при цьому вже є справи, де мотив ненависті був врахований. Це одиничні випадки, але раніше навіть такого не було.
- Крім того, суспільна думка з року в рік покращується. Це можна спостерігати як за результатами опитування, так і загалом в інформаційному середовищі. Це також впливає на державну систему.
- Законопроекти про покарання за злочини на ґрунті ненависті та цивільні партнерства поки не ухвалені, проте влада більш відкрито комунікує як із активістами, так і загалом в суспільстві та з міжнародними партнерами щодо цієї тематики. Можливо, також і тому, що якщо влада буде протистояти правам ЛГБТІК+ людей, це може вплинути на репутацію на міжнародному рівні (вступ до ЄС).

З правоохоронцями можливо домовитися про охорону заходів активістів. Щодо цього виявлена регіональна специфіка: Київ, Житомир – краще, захід України – (Львів, Чернівці) – складніше домовитися з поліцією.

ПІДТРИМКА ВETERANІВ

- Для можливостей впливу потрібно мати зрозумілий юридичний простір. Нині юридичний простір незрозумілий, неможливо спиратися на певні юридичні акти, які у разі невиконання можна відстоювати і в українському, і в європейському суді. Наразі відбувається ручне керування державою, влада може робити все, що хоче, і немає юридичних норм, за якими можна на це реагувати.
- Будь-який законопроект у сфері – це завжди «гарне гасло», питання в тому, чи дійсно він буде відстоювати інтереси ветеранів.
- Непрозора ситуація з наданням державних грантів: незрозуміло, яка організація отримає, а яка – ні. Зазвичай у грантових програмах пріоритет надається «ручним ветеранам», тим організаціям, які «правильно поведуться». Часто гранти виграють проекти, в яких ветерани жодних переваг не отримують.

„Сподіватися на державні гранти – це як взяти дірявий човен та намагатися на ньому плисти, це неефективно“

ПІДТРИМКА ВРАЗЛИВИХ ГРУП У МАЛИХ ГРОМАДАХ

- На місцевому рівні намагаються впливати через особисті контакти та взаємодію: запрошення голови сільради, особистий контакт з людиною, що наближена до голови сільради, громадські слухання, у більш великих громадах – петиції. З досвіду опитаних на тріаді експертів місцевий рівень наразі має значний вплив завдяки реформі децентралізації, а працювати через особистий контакт – достатньо просто.
- На національному рівні звертаються до гарячих ліній та петицій.

ГОЛОВНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ АКТИВІСТІВ

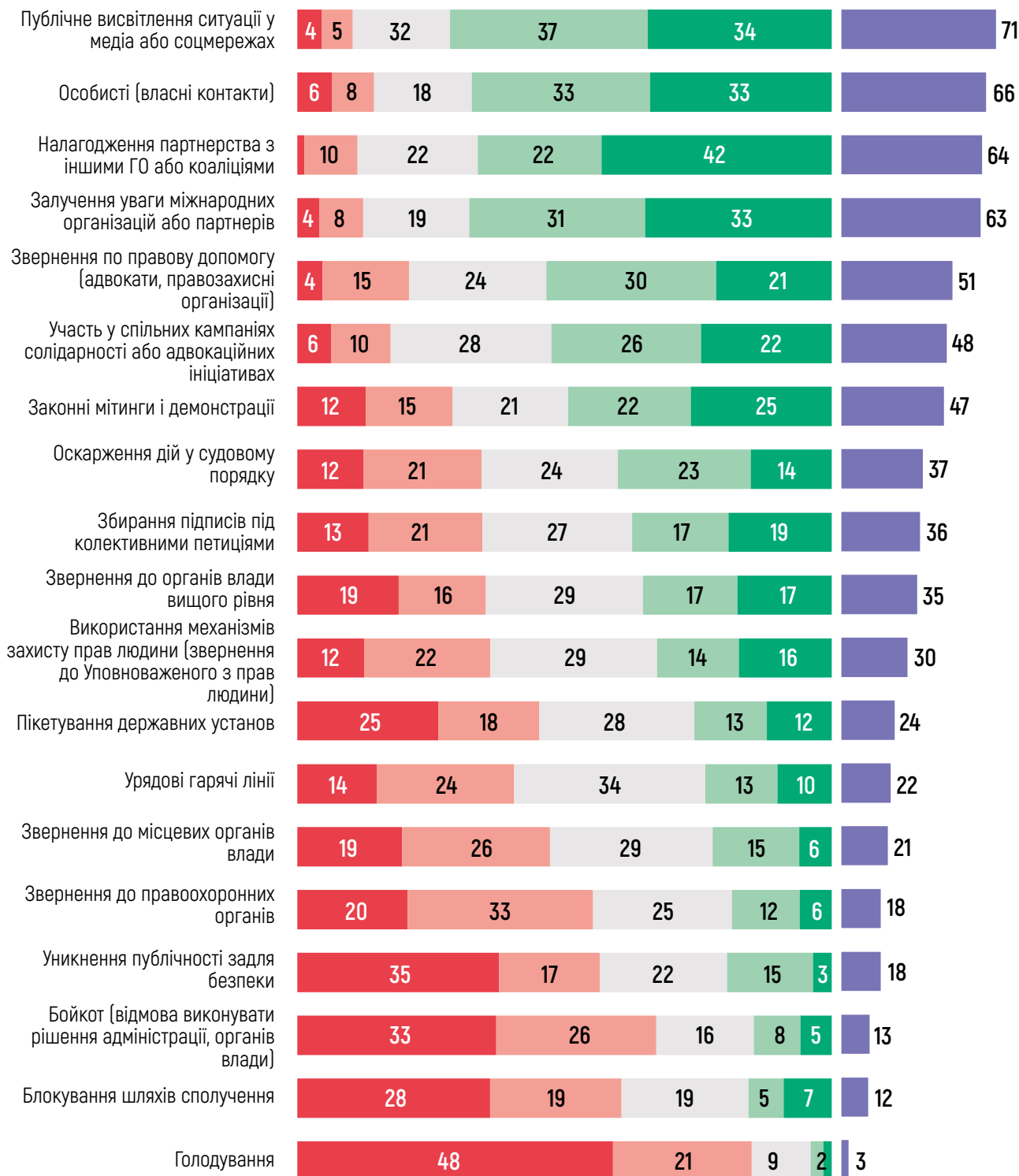
Оберіть не більше трьох інструментів, які ви вважаєте найголовнішими на сьогодні.

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ БОРОТЬБИ З ПЕРЕШКОДЖАННЯМИ

Сума відповідей
показників 4 і 5

Абсолютно неефективно
(звернення проігноровано)

5

4

3

2

1

Дуже ефективно
(проблему вирішено або був значущий прогрес)

N=156,

Як би ви оцінили ефективність цих механізмів або інструментів у боротьбі з перешкоджаннями громадянській діяльності?

Фінансується
Європейським Союзом

Матеріал підготовлено Центром прав людини ZMINA за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його зміст є виключною відповідальністю Центру прав людини ZMINA і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Попри спільні риси, окремі групи активістів мають специфічний профіль загроз і захисних стратегій.

Найбільш уразливою є група антикорупційних активістів.

Вони найчастіше повідомляють про тиск, і значна частина з них зазнає його регулярно. Абсолютна більшість вважає, що ситуація погіршилася за останні роки. Що вища «ціна питання», «чим більш великі гроші задіяні», – то більше буде тиску: погрози, загроза репутації, судові позови про честь, рідше – пошкодження майна, житла, автомобілів, одиничні тілесні ушкодження.

Правоохоронні органи та місцева влада є головними джерелами загроз, ініціаторами тиску або «кришують» тих, хто є ініціатором. Вони часто вдаються до всіх форм тиску. Крім того, вони використовують воєнний стан як привід ввести обмеження або не надати необхідну інформацію. Антикорупційні активісти активно користуються правовими механізмами, але оцінюють їх як малоефективні, що відображає глибоку недовіру до інституцій.

Публічність, правова допомога та коаліції з іншими ГО залишаються для них ключовими, проте вони потребують значно більших зусиль для досягнення результату.

Інший профіль мають активісти, які працюють із ветеранами та їхніми родинами. Перешкоди у цій сфері носять радше ситуативний характер і не є регулярними. Основні проблеми походять від районних адміністрацій та пов'язані з бюрократією чи відмовою у доступі до інформації. Ветеранські організації використовують широкий спектр інструментів, але на відміну від антикорупційних активістів, оцінюють їхню ефективність значно вище. Вони демонструють більшу довіру до звернень як до місцевої влади, так і до органів вищого рівня, і часто застосовують особисті контакти та партнерство з іншими ГО. Такі активісти краще обізнані у законодавстві та правових ініціативах, що свідчить про вищий рівень інституційної інтегрованості

При цьому варто зазначити, що з війни повернулася незначна кількість ветеранів, які зайняті власними проблемами (поранення, сімейні обставини тощо) та часто не виражають активної громадської позиції. А влада, врахувавши досвід взаємодії з активними ветеранами АТО, створила своїх «ручних ветеранів», які спеціально залучені, щоб виконувати те, що вигідно владі.

Тобто влада наразі значною мірою контролює цю сферу громадянського суспільства. Однак, за припущеннями експертів, критичним може стати момент, коли з війни повернеться більшість ветеранів (зокрема, з активною громадською позицією), і вони стануть відстоювати свої права.

Активісти, які займаються захистом прав ЛГБТІК+ спільноти, стикаються з дещо меншим рівнем інтенсивності тиску, ніж антикорупційні, проте форми загроз тут значно більш різноманітні й нерідко трапляється і фізичне насилля. Головним джерелом небезпек є ультраправі сили та опоненти-активісти, проте поширені також атаки з боку медіа і небажання влади розглядати їхні звернення. Такі активісти частіше зазнають репутаційних атак, цькування у соціальних мережах, залякування і навіть фізичних нападів. Правоохоронні органи неохоче реагують на інциденти, що змушує ЛГБТІК+ активістів більше покладатися на публічність, соціальні мережі та міжнародну підтримку. У цій групі особливо важливою є потреба у фізичному захисті під час публічних акцій. Також актуальна тема – ухвалення законів 5488, 9103 та 11 поправки до міжнародної класифікації хвороб (про здоров'я трансгендерних людей).

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В цілому є позитивна динаміка щодо ЛГБТІК+ спільноти в Україні – зростає впізнаваність та суспільна прихильність, влада більш відкрито комунікує з активістами, ніж раніше. Основне завдання, а також очікування від міжнародних організацій – це далі працювати над інформуванням про існування ЛГБТІК+ та їхніх проблем: висвітлювати історії героїв у ЗМІ, фільмах, серіалах, серед іншого й про те, як представники ЛГБТІК+ спільноти можуть захищати Україну, що вони мають ті ж проблеми, що й інші люди.

Найменше перешкод зазнають активісти, які працюють із вразливими групами у малих громадах.

Лише чверть з них стикається з тиском, проте майже половина бодай раз відчувала на собі перешкоджання. Головними джерелами загроз вони називають місцевих посадовців, а основними проблемами – маніпуляції громадською думкою, вибірково співпрацю та бюрократичні бар'єри.

Рівень обізнаності з законодавством у цієї групи нижчий, обмежений базовими актами, проте активісти оцінюють відомі їм інструменти як ефективні. У своїй діяльності вони, як і інші групи, покладаються на публічність, партнерство з ГО та міжнародну підтримку. Специфіка їхньої діяльності в тому, що після ухвалення закону про децентралізацію громадські активісти з питань захисту малих міст мають набагато більше можливостей, зокрема фінансових, ніж раніше, як порівняти з 2000-2010 роками, і мають реальну змогу вирішувати проблеми громад.

Наразі, під час воєнного стану, таких можливостей менше. Фінансування культури, освіти та інших питань життя громади дещо обмежене, але в активістів є однозначне розуміння причин.

Попри відмінності між групами, всіх активістів об'єднує недовіра до інституційних механізмів захисту. Більшість із них визнає, що офіційні звернення до влади часто ігноруються або не дають результату, а публічність, солідарність та міжнародна увага мають найбільший ефект.

Водночас активісти відчують значну потребу у додаткових знаннях та навичках: понад 80% прагнуть навчатися, особливо у сферах стратегічного планування, фандрейзингу, комунікацій та цифрової безпеки. Це свідчить про те, що громадський сектор прагне не лише ресурсної підтримки, а й розвитку сталих механізмів взаємодії з державою та суспільством.

Сьогодні необхідно посилювати інституційний захист активістів, створювати незалежні механізми моніторингу загроз і забезпечувати дієві розслідування інцидентів. Важливо розширювати доступ до фінансування та навчальних програм, зокрема у сферах адвокації та цифрової безпеки. Слід гарантувати фізичний захист під час публічних заходів, а також розвивати інструменти протидії онлайн-цькуванню.

Ключовим завданням залишається налагодження регулярного діалогу між органами влади та громадянським суспільством, що допоможе подолати відчуження і недовіру. Міжнародна підтримка має залишатися важливим елементом захисту. В основі ж стратегії захисту активістів і надалі мають лежати публічність, солідарність та колективна дія, які забезпечують найбільш відчутні результати у протидії загрозам.